

Lausunto Pornaisten Kirkonkylän osayleiskaavan muutosehdotuksesta, Pornaisten Portin alue

Maakuntahallitus 24.11.2025

137/06.02.00/2025

Tiivistelmä

Uudenmaan liiton lausunnon keskeiset viestit:

- Työpaikkakeskittymän kehittäminen nykyisen työpaikka- ja maa-aineisottoalueen ja olemassa olevan liikenne- ja voimajohtoverkon yhteyteen on maakuntakaavan olevaan rakenteeseen tukeutumista korostavien periaatteiden mukaista. Suositellaan vielä tarkentamaan alueen toteuttamisen vaiheistamisen ohjaamista.
- Seudullisesti merkittävän tien (maantie 146) palvelutaso ja liikenteen sujuvuus on varmistettava, ja kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiin tulee vielä kiinnittää huomiota.
- Joustavuus alueelle osoitettujen toimintojen osalta voidaan toisaalta nähdä positiivisena, mutta se toisaalta vaikeuttaa esimerkiksi vaikutusten arviointia. Yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta -nuolimerkintöjen poistamista esitetään harkittavaksi.
- Luontoselvityksessä tunnistetut arvokkaat luontokohteet on esitetty kaavassa, mutta luontoselvityksen johtopäätökset ja suositukset jäävät ohuiksi.
- Hulevesien osalta liitto tuo esiin, että erityisesti paljon vettä koska paljon läpäisemättömiä pintoja sisältävällä alueella hulevesien hallintaa koskevia kaavamääräyksiä ja vaikutusten arviointeja on tarpeen tarkentaa. Olisi myös tarpeen arvioida vaikutukset vesihuollon kapasiteettiin.
- Aurinkovoiman integrointi osaksi kehittyvää työpaikka-aluetta on maakuntakaavan tavoitteiden mukaista. Kaavaratkaisua ja vaikutusten arviointia olisi kuitenkin hyvä vielä täydentää energian osalta.
- Ilmastovaikutusten arviointi on suhteellisen suppea. Liitto toivoo osayleiskaavan ohjausvaikutuksen tarkentamista yksityiskohtaisempaan suunnitteluun myös ilmastovaikutusten osalta.

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Asian vireilletulo

Pornaisten kunta pyytää Uudenmaan liitolta lausuntoa Kirkonkylän osayleiskaavan muutosehdotukseen, Pornaisten Portin alue. Lausunto on pyydetty toimittamaan 10.11.2025 mennessä, mutta lausunnot on pyydetty ja saatu kunnalta lisää aikaa Uudenmaan maakuntahallituksen marraskuun kokoukseen (24.11.2025) asti.

Kaava-aineisto on nähtävillä kunnan kaavoituksen verkkosivuilla: [Linkki](#)

Asian tausta

Kaava-alueen sijainti ja laajuus

Suunnittelualue, jonka pinta-ala on 170,4 ha, sijaitsee maantien 146 (Järvenpääntie) varressa n. 4 km:n etäisyydellä Pornaisten kuntakeskuksesta länteen.

Kaavan tavoitteet ja vaiheet

Voimassa olevassa Kirkonkylän osayleiskaavassa alueelle on osoitettu teollisuusaluevaraus, joka kattaa nykyisen asemakaavan alueen sekä vähäisessä määrin laajennusaluetta lähiympäristöön.

Osayleiskaavaehdotuksen kaavaselostuksen mukaan voimassa oleva yleiskaava ei kuitenkaan luo riittäviä edellytyksiä yritystoiminnan laajentamiselle eikä se riittävästi ohjaa tulevaa asemakaavoitusta. Kysymyksessä on Pornaisten yritystoiminnan kehittämisen kannalta merkittävä alue. Selostuksen mukaan nyt laadittavalla osayleiskaavan muutoksella luodaan edellytykset yritystoiminnan alueen laajentamiselle ja määritetään laajentamisen suuntaviivat. Yleiskaava laaditaan sillä tarkkuudella, että se antaa pohjaa asemakaavojen vaiheittain laatimiselle.

Kaava on tullut vireille kunnanhallituksen päätöksellä 21.3.2022. Valmisteluaiheen kuuleminen oli 5.3.-4.4.2025. Uudenmaan liitto kommentoi tuolloin kaavaluonnosta sähköpostitse.

Kaavatilanne

Suunnittelualueella on voimassa oikeusvaikutteinen Kirkonkylän osayleiskaava (lainvoimainen 26.11.2010). Yleiskaavassa suunnittelualueen keskeinen alue on osoitettu teollisuusalueeksi (T, TY) ja ympäristöalue pääosin maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M), maatalousalueeksi (MT) sekä maa-ainesten ottoalueeksi/jälkikäyttönä teollisuus (EO/TY). Alueen läpi johtaa seututie ja sitä noudatteleva siirtovesihuoltolinja. M-alueelle on osoitettu uusia rakennuspaikkoja.

Osalla aluetta on vuosina 2007-2021 laadittu asemakaava, jossa alue on osoitettu pääosin yritystoimintaan toimitilarakennuksia ja teollisuusrakennuksia varten (T, TY, KTY).

Maakuntakaava

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa (MRL 32§).

Suunnittelualuetta koskee Helsingin seudun vaihemaakuntakaava, joka on osa Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuutta. Uusimaa-kaavan kokonaisuuteen kuuluvat kolme vaihemaakuntakaavaa ovat saaneet lainvoiman 13.3.2023 korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä. Kaavakokonaisuus korvaa aiemmin voimassa olleet maakuntakaavat, lukuun ottamatta Östersundomin alueen maakuntakaavaa ja 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaratkaisua. Kun vallitsevaa kaavatilannetta tulkitaan, on kaikki voimassa olevat maakuntakaavat ja maakuntakaavamerkinnot huomioitava samanaikaisesti.

Maakuntakaavassa osayleiskaavamuutosaluetta koskevat seudullisesti merkittävän tien (maantie 146) sekä voimajohdon (110kV) merkinnät määräyksineen. Lisäksi aluetta koskevat maakuntakaavan yleiset suunnittelumääräykset, joista tämän osayleiskaavatyön kannalta keskeisiä ovat

- Alueidenkäytön suunnittelussa on edistettävä ilmastonmuutoksen hillinnän ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta kestäviä ratkaisuja.
- Alue- ja yhdyskuntarakennetta tulee kehittää olemassa olevaan rakenteeseen tukeutuen.

- Maakuntakaavassa osoitettujen keskusten, palvelukeskittymien ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolella tapahtuvan asuin- ja työpaikkarakentamisen tulee ensisijaisesti sijoittua olemassa olevan yhdyskuntarakenteen yhteyteen. Rakentamisen ohjauksessa tulee huomioida olemassa olevan infrastruktuurin mahdollisimman tehokas hyödyntäminen, palveluiden saavutettavuus ja kestävä liikumisen edellytykset.
- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot.
- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä vesiensuojelua ja pyrittävä parantamaan vesien ekologista tilaa.
- Ilmaston kannalta kestävään energiajärjestelmään siirtymistä on edistettävä. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä kestävää luonnonvarojen käyttöä, kierto- ja biotaloutta, uusiutuvan energian tuotantoa sekä hukkalämmön hyödyntämistä.

Uudenmaan liiton aiemmat lausunnot

Uudenmaan liitto ei ole aiemmissa suunnitteluvaiheissa antanut lausuntoa Pornaisten Portin osayleiskaavasta. Osayleiskaavan valmisteluvaiheessa (kaavaluonnos) keväällä 2025 liitto kommentoi asiaa kunnalle seuraavasti:

”Pornaisten Portin osayleiskaavamuutoksen osalta Uudenmaan liitto toteaa, että koska kyseessä on merkittävä teollisuusalueen laajennus, joka tulee muuttamaan nykyisiä maa- ja metsätalousvaltaisia alueita rakennetuksi ympäristöksi, tulee suunnitelman vaikutusten arviointiin ja haitallisten vaikutusten lieventämiseen kiinnittää erityistä huomiota. Maakuntakaavassa osoitetun seudullisesti merkittävän tien liikenteen sujuvuus ja turvallisuus on varmistettava.

Vaikka alueeseen ei kohdistu maakuntakaavan aluevarauksia tai kehittämisperiaatemarkintöjä, koskevat sitä maakuntakaavan yleiset suunnittelumääräykset.”

Ehdotus lausunnoksi

Maakuntakaavan keskeiset tavoitteet, alue- ja yhdyskuntarakenne

Aiemmassa maakuntakaavassa osayleiskaavamuutosalue on ollut osoitettu työpaikka-alueeksi, mutta koska nykyinen maakuntakaava on aiempaa yleispiirteisempi ja strategisempi, aiempi merkintä on kumoutunut nykyisen maakuntakaavan voimaantullessa. Kunta voi kuitenkin omassa suunnittelussaan osoittaa alueelle paikallisesti merkittävää työpaikka- ja teollisuustoimintaa nykyisen, voimassa olevan maakuntakaavan ohjauksen puitteissa.

Voimassa olevan maakuntakaavan (Helsingin seudun vaihemaakuntakaava) keskeisiä suunnitteluperiaatteita ovat olevaan rakenteeseen tukeutuminen ja olevan infrastruktuurin hyödyntäminen. Pornaisten Portin alue sijoittuu vyöhykkeelle, jolla on jo jonkin verran luonteeltaan teollista elinkeinotoimintaa, ja osayleiskaava-alueen läheisyydessä on maakuntakaavassa osoitettu maa-ainesottoalue. Alueen kautta kulkee seudullisen tason tie (maantie 146) ja alue on maakuntakaavassa osoitetun voimajohtoverkon piirissä. Alueelle suunniteltujen toimintojen luonne huomioon ottaen on perusteltua varata näiden elinkeinojen kehittämiselle alueita erilleen Pornaisten

keskustaajamasta ja muista seudun merkittävimmistä asumisen keskittymistä.

Liikenne, saavutettavuus

Osayleiskaava-alueella sijaitsee maakuntakaavassa osoitettu seudullisesti merkittävä tie, mt 146 (Järvenpääntie). Maakuntakaava edellyttää, että väylälle tai sen välittömään läheisyyteen ei saa tehdä toimenpiteitä, jotka heikentävät joukkoliikenteen tai kuljetusten palvelutasoa.

Maakuntakaavassa osoitetun seudullisesti merkittävän tien suunnittelumääräyksen lisäksi aluetta koskevat maakuntakaavan yleiset suunnittelumääräykset, joissa liikenteen ja liikkumisen osalta esimerkiksi ohjataan alueidenkäytön suunnittelua kestävästä liikkumisesta tukevaksi.

Osayleiskaavalla mahdollistetaan huomattavaa lisärakentamista alueelle. Uusien toimintojen myötä kasvavalla liikenteellä voi siten olla hyvinkin merkittäviä vaikutuksia mm. seudullisesti merkittävän tien ruuhkautumiselle, mikäli tielle ei osoiteta kehittämistoimenpiteitä, joilla heikentävät vaikutukset liikenteen sujuvuuteen ratkaistaan. Vaikutuksia liikenteeseen tai liikenteen määrän muutosta ei osayleiskaavassa ole juurikaan arvioitu. Osayleiskaavatyön yhteydessä tulee selvittää uuden maankäytön toteutuman liikennevaikutukset osayleiskaavatasoisena vaikutusten arvioinnin todentamiseksi. Lisäksi kaava-aineistossa tulisi kuvata mahdolliset tarvittavat toimenpiteet liikenneverkon toimivuuden turvaamiseksi, mikäli uusi maankäyttö voi vaarantaa liikenneverkon palvelutasoa.

Kaava-aineistossa on viitattu Pornaisten kuntaan laadittuun jalankulun ja pyöräilyn väylästäön kehittämissuunnitelmaan, johon tukeutuen osayleiskaavaan on osoitettu jalankulun ja pyöräilyn yhteyden yhteystarve. Jalankulun ja pyöräilynväylästäön kehittämissuunnitelmassa on osoitettu alueellinen pitkän aikavälin tavoitteellinen pääreitti mt 146 varrelle kattaen koko osayleiskaavan osuuden, kuitenkin yhteyttä ei ole koko laajuudessa esitetty tässä osayleiskaavassa. Uudenmaan liitto näkee jalankulun ja pyöräilyn yhteystarpeen jatkuvuuden osoittamisen tärkeäksi kehittämissuunnitelman ensimmäiseksi toteuttavaksi toimenpiteeksi. Tämä tukisi myös maakunnallisten tavoitteiden toteutumista kestävästä liikkumisesta näkökulmasta.

Uudenmaan liitto näkee epätoivottavana ratkaisun jossa kunta ohjaa jalankulun ja pyöräilyn yhteyden suunnittelualueen eteläosan ja kuntakeskuksen välillä Kirveskoskentien kautta. Kirveskoskentie on kaava-aineiston mukaan yksityistie. Jää epäselväksi, miten kunta pystyy varmistamaan yhteyden laatutason ja erityisesti turvallisuuden, mikäli yksityinen taho vastaan tien kunnossapidosta.

Elinkeinot

Alueelle on osoitettu pääosin teollisuustyyppistä yritystoimintaa. Toimintaa mahdollistetaan useilla erilaisilla kaavamerkinnöillä: alueelle on osoitettu teollisuus- ja varastoaluetta (T), teollisuusaluetta, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia (TY), teollisuus- ja varastoaluetta tai vaihtoehtoisesti aurinkovoimatuotantoon tarkoitettua energiahuollon aluetta (T/EN/au), aurinkovoimatuotantoon tarkoitettua energiahuollon aluetta (EN/au), maa-ainesten ottoaluetta, joka ottamisen päätyttyä varataan teollisuus- ja varastoalueeksi (EO/T), sekä teollisuuden- ja varastoinnin reservialuetta (T/rea).

Kuten kaavaselostuksessakin todetaan, yritystoiminnan tarpeiden ennakointi saattaa olla vaikeaa, ja siksi suunnittelussa on varauduttu alueiden joustavaan käyttöönottoon. Tämä on kannatettava näkökulma, mutta aiheuttaa myös epävarmuuksia. Esimerkiksi kaavamääräys T/EN/au saattaa mahdollistaa alueelle hyvinkin monimuotoista toimintaa ja sitä kautta laajalti erilaisia vaikutuksia alueella. Hyvin joustavien kaavamerkintöjen myötä esimerkiksi alueen lähiasukkaiden saattaa olla vaikea varautua toiminnan aiheuttamiin vaikutuksiin ja esimerkiksi liikenteellisten vaikutusten arviointi on vaikeaa. Kaavaselostuksessa tulisi avata vaihtoehtoja ja niiden aiheuttamia vaikutuksia laajemmin.

Kaavakartalla on uusien teollisuus- ja varastoalueiden aluevarausten lisäksi osoitettu kaava-alueen rajaan kohdistuvia yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta -nuolimerkintöjä, joihin ei liity kaavamääräyksiä. Kaavaselostuksen mukaan nuolimerkinnällä on osoitettu varautuminen teollisuusalueiden laajentamiseen sijainniltaan ja olosuhteiltaan soveltuville alueille, mutta merkinnän tarkoitus ja vaikutukset jäävät epäselviksi. Nuolimerkintöjen poistamista on syytä harkita, sillä jo kaavassa osoitetut uusien teollisuus- ja varastoalueiden aluevaraukset ovat varsin laajoja ja mahdollistavat alueen kehittämisen pitkäksi aikaa. Mikäli tulevaisuudessa teollisten toimintojen aluetta halutaan laajentaa tämän kaava-alueen ulkopuolelle nuolien osoittamaan suuntaan, on asiaa syytä siinä vaiheessa tarkastella omana, kyseistä aluetta koskevana kaavaprosessinaan.

Kaiken kaikkiaan on hyvä, että uutta teollista toimintaa keskitetään vastaavan olemassa olevan toiminnan yhteyteen alueelle, joka on jo pidempään ollut tuotannon ja maa-ainesoton vyöhykettä. Olisi kuitenkin tarpeellista miettiä, missä järjestyksessä uusia osa-alueita tullaan toteuttamaan, ohjata toteuttamisen vaiheistusta tiukemmin osayleiskaavalla. Näin voitaisiin varmistaa olevaan rakenteeseen tukeutuminen ja infran mahdollisimman tehokas hyödyntäminen sekä estää toimintojen tarpeeton laajeneminen nykyisille luonnonalueille, mikäli alue toteutuu pidemmän ajan kuluessa. Vaiheistusta olisi hyvä kuvata myös kaavaselostuksessa.

Luontoarvot

Osayleiskaavamuutosehdotuksen aluetta koskeva maakuntakaavan yleismääräys edellyttää, että ”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava viranomaispäätösten, inventointien tai rekisterien ajantasainen tieto arvokkaista alueista, kohteista ja yhteyksistä mukaan lukien alueiden ja kohteiden tarkemmat rajaukset.”

Osayleiskaavan muutosalueella on tehty osalle kaava-alueesta luonto- ja maisemaselvitys vuonna 2023. Tässä selvityksessä löydetty erityiset luontoarvot on otettu huomioon osayleiskaavaehdotuksen ratkaisussa siten, että ja ne sijoittuvat MY- tai M-alueelle ja alueet on osoitettu luomerkinnällä (vaalittavia luontoarvoja sisältävä alue).

Uudenmaan liiton näkemyksen mukaan alueen luontoarvot on pyritty selvittämään sekä huomioimaan suunnittelussa maakuntakaavan yleismääräyksen mukaisesti. Teetetyssä luontoselvityksessä ei kuitenkaan ole esimerkiksi arvoluokitettu kohteita, tai annettu kovinkaan kattavia johtopäätöksiä tai suosituksia. Päivitettyä Luopas-opasta

(Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi: Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle – 2. korjattu painos, Syke, 2023) kannattaa hyödyntää luontoselvityksissä. Oppaan mukaan arvottaminen ja luonnonarvojen huomioon ottamisesta annettavat suositukset tiivistävät yhdessä luontoselvityksen keskeisen sisällön. Näiden avulla yleensä selviää myös, onko maakunnalliset luontoarvot otettu riittävästi huomioon selvityksissä. Nyt tämä jää hieman epäselväksi.

Pintavedet, tekninen huolto, energia

Yleiskaavaratkaisussa osoitetaan laajoja teollisuus- ja varastointitoimintojen alueita. Alueiden rakentuessa yleiskaavassa osoitettuun käyttötarkoitukseen syntyy uusia vettä läpäisemättömiä pintoja, jolloin hulevesien asianmukaisen hallinnan merkitys korostuu. Myös äärevöityvät sääolot korostavat hulevesien hallinnan suunnittelun merkitystä. Kaavan vaikutusten arvioinnissa ei ole arvioitu kaavaratkaisun vaikutuksia hulevesien määrään ja hallinnan tarpeeseen, eikä alueen hulevesien pääuomana toimiviin ojiin. Yleiskaavaehdotuksesta puuttuvat myös hulevesien hallintaa koskevat määräykset. Uudenmaan liitto esittää, että suunnittelumääräyksiä ja vaikutusten arviointeja on tarpeen täydentää.

On myönteistä, että kaavaratkaisussa tukeudutaan olemassa olevaan infrastruktuuriin vesihuollon osalta. Kaavaehdotuksen vaikutusten arvioinnissa olisi kuitenkin tarpeen arvioida sitä, millaisia vaikutuksia kaavaratkaisun mukaisilla toiminnoilla voi olla vesihuollon kapasiteettiin.

Osayleiskaavan ratkaisu sijoittaa aurinkovoiman tuotantoalueet olemassa olevan ja kehitettävän teollisen yhdyskuntarakenteen yhteyteen tukee maakuntakaavan tavoitetta liittyen aurinkovoima-alueiden sijoittamiseen sekä samalla myös tavoitetta kestävästä energiajärjestelmästä edistämistä.

Kaavaratkaisusta ei selviä mihin maalämpökaivojen ratkaisu perustuu, mihin sillä pyritään, miten toteutetaan, missä hyödynnetään ja millaisia vaikutuksia sillä voi olla. Osittain sama koskee myös aurinkovoimaa, ratkaisun kuvaus jää hyvin ohueksi. Energian osalta kaavaratkaisua ja energiaan liittyviä vaikutuksia olis toivottavaa kuvata tarkemmin.

Ilmastovaikutukset ja hiilensidonta

Osayleiskaavamuutosehdotuksen ilmastovaikutuksia on arvioitu suppeasti. Vaikutuksia ja niihin liittyviä epävarmuuksia on tunnistettu liikenteen päästöjen ja hiilinielujen osalta. Sen sijaan arvioinnissa ei ole tunnistettu kaavan toteuttamisen mahdollisia ilmastohyötyjä liittyen etenkin aurinkoenergiantuotantoon. Uudenmaan liitto esittää, että ilmastovaikutusten arviointiin sisällytetään myös muita näkökulmia, esimerkiksi KILVA-tarkistuslistaa hyödyntäen. Hiilivarastoihin ja -nieluihin kohdistuvia vaikutuksia on mahdollista arvioida ainakin suuntaa-antavasti esimerkiksi hiilikartta-työkalulla.

Liitto korostaa osayleiskaavan ohjausvaikutusta yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Osayleiskaavan suunnittelumääräyksillä voitaisiin ohjata asemakaavoitusta ja muuta alueen suunnittelua huomioimaan esimerkiksi uusiutuvan energiantuotannon ja -käytön mahdollisuuksia, rakentamisen energiatehokkuutta, maamassojen hallintaa ja liikenteen kestävyttä parantavia ratkaisuja sekä varautumista ilmastonmuutoksen riskeihin. Myös alueen toteuttamisen vaiheistamisen ohjaamisella voisi olla merkitystä hiilivarastojen säilyttämisen kannalta. Liitto kannustaa

täydentämään suunnittelumääräyksiä, joilla edistetään ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon,
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Mari Siivola
Asiantuntija Mariikka Manninen

Täytäntöönpano:

Päätösote: Pornaisten kunta